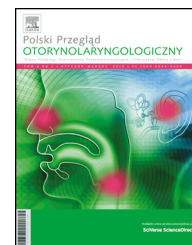

Dostępne online www.sciencedirect.com

SciVerse ScienceDirect

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ppotor

Praca poglądowa/Review

Przegląd preparatów pochodzenia roślinnego stosowanych w stanach dysfunkcji błony śluzowej jamy ustnej i gardła

Overview of vegetable preparations for use in the dysfunction of mucosa of mouth and throat

Jarosław Wysocki^{1,2,*}, Krystyna Nowicka-Falkowska³¹Katedra Żywienia Człowieka i Oceny Żywności Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Polska²Katedra i Klinika Otolaryngologii WUM, Kierownik: prof. dr hab. med. K. Niemczyk, Warszawa, Polska³Zakład Botaniki Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

INFORMACJE O ARTYKULE

Historia artykułu:

Otrzymano: 05.08.2013

Zaakceptowano: 08.08.2013

Dostępne online: 20.08.2013

Słowa kluczowe:

- jama ustna
- gardło
- błona śluzowa
- zapalenie
- preparaty roślinne
- leczenie miejscowe

Keywords:

- Oral cavity
- Pharynx
- Mucous membrane inflammation
- Plant preparations
- Topical treatment

A B S T R A C T

Phytotherapy is currently experiencing a renaissance, but in contrast to the variety of methods known as the so-called alternative medicine, the chemical compounds in plants have well documented biological effect. It is emphasized that the composition of these compounds and their relatively low concentration minimizes the risk of side effects. Drugs of plant origin are used in all branches of otolaryngology. This article discusses available drugs on the domestic market of preparations of natural origin intended for topical application in the states of dysfunction of the mouth and throat mucosa. Among the ingredients of these drugs include calendula, sea buckthorn, Iceland moss, sage, myrrh, peppermint, lemon balm, thyme and propolis extracted from beeswax. Drugs made from these stuff have a well-documented bacteriostatic, immunomodulatory, expectorant, antitussive, radioprotective action. They can be used on its own in chronic conditions or in combination with other drugs in the acute inflammations.

© 2013 Polish Otorhinolaryngology - Head and Neck Surgery Society. Published by Elsevier Urban & Partner Sp. z o.o. All rights reserved.

* Adres do korespondencji: Katedra i Klinika Otolaryngologii WUM, ul. Banacha 1a, 02-097 Warszawa, Polska. Tel.: +48 (22) 5992521; fax: +48 (22) 5992523.

Adres email: jwysocki@uph.edu.pl (J. Wysocki).

2084-5308/\$ – see front matter © 2013 Polish Otorhinolaryngology - Head and Neck Surgery Society. Published by Elsevier Urban & Partner Sp. z o.o. All rights reserved.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ppotor.2013.08.004>

Wprowadzenie

W otorynolaryngologii jednym z najczęstszych, codziennie spotykanych problemów jest przejściowo lub stale obniżona jakość struktury i funkcji błon śluzowych. Stan ten występuje w przebiegu ostrych i przewlekłych infekcji górnych dróg oddechowych, zaburzeniach hormonalnych, wskutek działania leków oraz innych czynników chemicznych, a także fizycznych. Wśród tych ostatnich szczególną rolę odgrywa promieniowanie jonizujące, stosowane w radioterapii nowotworów głowy i szyi [1–4].

Oprócz leczenia przyczynowego, o ile to możliwe, we wszystkich przypadkach wskazane jest stosowanie leków wspomagających. Wśród różnych dostępnych preparatów znajdują się te, w których składzie są związki chemiczne syntetyczne albo naturalnego pochodzenia. Dostępne są także preparaty zawierające oprócz leku syntetycznego substancje pochodzenia roślinnego, stosowane jednak zwykle jedynie jako dodatki smakowe lub dodawane z przyczyn technologicznych.

Problemem współczesnej medycyny ambulatoryjnej jest zbyt agresywna farmakoterapia, w tym w szczególności nadużywanie antybiotyków i sterydów. Te ostatnie szeroko promuje się także w niepowikłanych, infekcyjnych stanach zapalnych gardła i to coraz młodszymi pacjentom, w dążeniu do jak najszybszego zlikwidowania bólu [5–8]. Skłania to do refleksji nad powrotem do metod naturalnych łagodzenia bólu i dyskomfortu w stanach zapalnych jamy ustnej i gardła.

Leki oparte na składnikach naturalnych są polecane w szczególności w medycynie ambulatoryjnej, z uwagi na ich bezpieczeństwo i rzadziej występujące działania niepożądane, substancje czynne występują bowiem w tych preparatach w mniejszych stężeniach niż w ich odpowiednikach syntetycznych. O zaletach niektórych z nich może świadczyć to, że kora wierzby purpurowej (*Salix purpurea*) zawiera naturalną salicynę, która w przeciwieństwie do kwasu acetylosalicylowego nie ma grupy acetylowej i dlatego działa jedynie przeciwgorączkowo, bez charakterystycznego dla aspiryny efektu w postaci hamowania agregacji płytek krwi czy drażnienia błony śluzowej żołądka. Standaryzowane wyciągi z kory wierzbowej mają porównywalny efekt przeciwbólowy i przeciwgorączkowy jak syntetyczne preparaty zawierające kwas acetylosalicylowy [9]. Preparaty z owoców dzikiego bzu czarnego (*Sambucus nigra*) i lipy drobnolistnej (*Tilia cordata*) działają przeciwgorączkowo i o 4 dni skracają czas utrzymywania się dolegliwości w przebiegu grypy w porównaniu z placebo [10].

Na podstawową rolę roślin leczniczych w medycynie starożytnego Egiptu wskazuje papyrus Ebersa, pochodzący z XVI wieku p.n.e. Wymienionych w nim jest kilkaset roślin, z których sporządzano leki. Zwolennikiem ziołolecznictwa był Hipokrates, stosujący w swojej praktyce ponad 200 roślin, które zalecał używać bez żadnej obróbki.

Traktowane przez długi czas jako medycyna alternatywna leki pochodzenia roślinnego zostały zaaprobowane w wieku XX za sprawą działań francuskiego lekarza Henri Leclerca (1870–1955). Medycyna oparta na faktach zaaprobowwała fitofarmaceutyki po szeregu właściwie przeprowadzonych badań klinicznych oraz ich metaanaliz. Leki oparte na

pochodnych roślin leczniczych stosowane są we współczesnej medycynie w ostrych lub przewlekłych zapaleniach o lekkim lub średnim nasileniu samodzielnie albo też we wszystkich stanach zapalnych jako leki wspomagające. Stosowane są także w prewencji, rekonwalescencji i poprawie czynności tkanki [11, 12].

W niniejszym artykule zostaną omówione jedynie leki, których głównym lub jedynym składnikiem jest surowiec naturalny (rośliny, wosk pszczoły), w szczególności preparaty dostępne na rynku krajowym.

Istotną trudnością w przygotowaniu niniejszego przeglądu była jakość dostępnego piśmiennictwa. Nadal stosunkowo niewiele prac naukowych z zakresu fitomedycyny jest publikowanych w renomowanych, zachodnioeuropejskich, amerykańskich lub japońskich czasopismach medycznych. Wiele badań nad skutecznością tych preparatów nie zostało przeprowadzonych według metodyki o wysokim stopniu rekomendacji według zaleceń medycyny bazującej na faktach (EBM). Dodatkowym argumentem nakazującym trzeźwą ocenę przedstawianych zalet preparatów naturalnych jest to, że ich działanie często wykazano jedynie *in vitro*. W spisie piśmiennictwa uwzględniono zatem z konieczności także tytuły mniej znane, z krajów byłego ZSRR lub Dalekiego Wschodu. Mimo oczywistej rezerwy, z jaką należy traktować takie doniesienia, trzeba także uwzględnić fakt, że właśnie dalekowschodnia medycyna od wieków bazowała na terapii naturalnej, w tym fitoterapii, osiągając w tej dziedzinie niepodważalne sukcesy.

Zastosowanie surowców naturalnych w lekach przeznaczonych do stosowania na błony śluzowe jamy ustnej, gardła i krtani

W ostrych i przewlekłych stanach zapalnych jamy ustnej i gardła zastosowanie znajdują preparaty przygotowane z nagietka lekarskiego (*Calendula officinalis*) oraz z rokitnika zwyczajnego (*Hippophaë rhamnoides*). Oleiste wyciągi z tych roślin wykazują działanie antyseptyczne (przeciwvirusowe, przeciwbakteryjne), przeciwzapalne, immunostymulujące i antyoksydacyjne. Przyspieszają regenerację nabłonków, gojenie ran, aft, procesy regeneracji tkankowej. Wynika to z aktywności zawartych w nich flawonoidów, karotenoidów, saponin trójterpenowych, kwasów oleinowych, polisacharydów i olejków eterycznych nagietka oraz estru glicerolowego kwasu oleinowego, linolowego, linoleinowego, fitosteroli, fenoli, kwasu palmitynowego, lanoliny, witaminy E, fosfolipidów, betainy i choliny rokitnika [13, 14]. Polecane są także w stanach odynofagii po zabiegach chirurgicznych w obrębie jamy ustnej i gardła. Zmniejszają ryzyko późnych krwawień po tonsillektomiach, ułatwiając odwarstwianie się włóknikowego nalotu [15, 16]. Wykazano efekt bakteriostatyczny preparatów z rokitnika, szczególności wobec bakterii G(-) (*Puupponen*, *Inaev*, *Nikulin*). Efekt immunostymulujący wykazano na myszach.

Polisacharydy zawarte w nagietku stymulują fagocytozę ludzkich makrofagów w warunkach *in vitro* [17] oraz w organizmie myszy [18]. Esencja oleista oraz wyekstrahowane flawonoidy i terpeny hamują *in vitro* wzrost wielu bakterii (*Bacillus subtilis*, *Escherichia coli*, *Staphylococcus aureus*,

Download English Version:

<https://daneshyari.com/en/article/3171997>

Download Persian Version:

<https://daneshyari.com/article/3171997>

[Daneshyari.com](https://daneshyari.com)